

Handledning för tillsynskampanj

Säkerhetsdatablad

Hösten 2007

Handledning för tillsynskampanj

Säkerhetsdatablad

Hösten 2007

Miljösamverkan Västra Götaland

Denna handledning har tagits fram av projektgrupp säkerhetsdatablad under maj-september 2007. Sammanställning och slutlig redigering har Cecilia Lunder svarat för.

I projektgruppen deltar:

- Anders Bolmstedt, Hälsan och Arbetslivet, Västra Götalandsregionen
- Maria Bylund, Strömstads miljö- och hälsoskyddsavdelning
- Peter Jonasson, Uddevalla Miljö och Stadsbyggnad
- Elisabeth Lindqvist, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, miljöskydds enheten
- Gunilla Rådman, Lerums Sektor samhällsbyggnad, miljö enheten
- Cecilia Lunder, Miljösamverkan Västra Götaland, projektledare

1. Sammanfattning	5
2. Inledning.....	6
Syfte	6
Läsanvisning	6
Bakgrund.....	6
3. Miljökontorets förberedelser	7
Läs in er på ämnet	7
Välj ut vilka verksamheter ni ska besöka	9
Beställ material som ska delas ut till verksamheter som ska besökas	9
Informera de verksamheter som ska besökas och avtala tid	9
4. Tillsynens genomförande	10
Tillsynsbesökets upplägg	10
Urval av SDB	11
Allmänna frågor om förekomst, förvaring m.m.....	11
Gå igenom SDB och gör stickprovskontroller.....	11
Uppdatering, innehåll och språk	11
Kontroll punkt 15 Märkning.....	13
Kontroll punkt 6 Åtgärder vid oavsiktliga utsläpp	13
Kontroll punkt 7 Hantering och lagring	13
Kontroll punkt 13 Avfallshantering.....	13
Utrensning av kemikalier som inte används.....	14
Riskminsknings- och utfasningsämnen.....	14
Kontroll punkterna 2 och 3	15
Kemikalieförteckning enligt egenkontrollförordningen	15
Företagets systematiska arbete med kemikalier.....	16
Rutiner för inköp och utbyte.....	16
Begränsningar av användning	16
Riskbedömning	16
5. Miljökontorets uppföljande arbete	17
6 Var man hittar mer kunskap och info	18
Miljösamverkans projektgrupp	18
Webbplatser	18
Bilaga 1	Brevmall för miljökontorens utskick till verksamheter inför tillsynsbesök
Bilaga 2	Brevmall för rapportering till annan tillsynsmyndighet och KemI vid bristande säkerhetsdatablad
Bilaga 3	Säkerhetsdatablad uppdaterat med avseende på Reach (hämtat från nätet)
Bilaga 4	Fliken Kriterier i PRIO-guiden

1. Sammanfattning

Miljösamverkan Västra Götaland genomför en tillsynskampanj oktober-december 2007 med inriktning på säkerhetsdatablad och deras användning. Tillsynen genomförs hos yrkesmässiga kemikalieanvändare. Kampanjen syftar till att öka verksamheternas förståelse för och användning av säkerhetsdatablad, vilket ger förutsättningar för ett mer kvalificerat kemikaliearbete.

Arbetet är i linje med miljö kvalitetsmålet *En giftfri miljö*, delmål 4.4 om att hälso- och miljöriskerna vid framställning och användning av kemiska ämnen ska minska fortlöpande fram till år 2010.

Denna handledning ger information och material för miljökontorens tillsyn inom ramen för kampanjen. När man läser detta dokument digitalt kan man direkt länka sig vidare till andra platser med mer information.

I kapitlet Miljökontorens förberedelser ger vi tips på hur man kan läsa in sig på ämnet, bland annat genom information på Kemikalieinspektionens webbplats och i olika publikationer. Därefter ges exempel på verksamheter som kan besökas, samt material som behöver beställas. I bilaga 1 finns en mall för brev som skickas till företagen innan tillsynsbesök.

I kapitlet därpå går vi igenom tillsynens genomförande. Sammanfattningsvis handlar det om förekomst av säkerhetsdatablad och dess innehåll, hur de används och förvaras. Stickprovskontroller sker av märkning av produkterna och företagets förvaring av kemikalierna och avfall. Hur företaget förebygger och hanterar oavsiktliga utsläpp hänger ihop med vår kontroll av företagets kunskap om kemikaliernas farliga egenskaper. Detta görs tillsammans med företaget, och tanken är att det ger företaget verktyg för deras egenkontroll.

Vidare går man igenom säkerhetsdatablad med avseende på riskminsknings- och/eller utfasningsämnen, i syfte att företaget ska kunna ta reda på om de hanterar kemiska produkter som innehåller sådana ämnen. Om företaget är tillstånds- eller anmälningspliktigt bör man också kontrollera kemikalieförteckningen som är ett krav i egenkontrollförordningen.

Företagets systematiska kemikaliearbete kan tas upp för diskussion. Exempel på frågor är om det finns kunskap hos företaget om hur man bevakar om kemikalier är förbjudna att använda eller omfattas av andra begränsningar, vilka rutiner som finns för inköp av kemikalier och för att byta ut farliga kemikalier.

Miljökontoret kan informera företaget om att Reach gäller nu och att reglerna om säkerhetsdatablad har trätt i kraft. I bilaga 3 finns ett exempel på säkerhetsdatablad som överensstämmer med reglerna i Reach.

Miljökontorens uppföljande arbete finns beskrivet i ett kapitel. Brister i företagens hantering, i säkerhetsdatablad med mera kräver olika åtgärder från miljökontorets sida, vilka listas här. I bilaga 2 finns en brevmall för information till annan tillsynsmyndighet och Kemikalieinspektionen i de fall felaktigheter som behöver rättas till av tillverkare/importör upptäcks i säkerhetsdatablad.

Avslutningsvis finns kontaktuppgifter för vår projektgrupp, ifall man behöver ställa frågor under kampanjtiden, samt adresser till olika nyttiga webbplatser.

2. Inledning

Syfte

Miljösamverkan Västra Götaland genomför en tillsynskampanj oktober-december 2007 med inriktning på säkerhetsdatablad och dess användning.

Tillsynen genomförs hos yrkesmässiga kemikalieanvändare och syftar till att öka verksamheternas förståelse för och användning av säkerhetsdatablad, vilket ger förutsättningar för ett mer kvalificerat kemikaliearbete till fördel för miljö och hälsa.

Arbetet är i linje med miljö kvalitetsmålet *En giftfri miljö*, delmål 4.4 om att hälso- och miljöriskerna vid framställning och användning av kemiska ämnen ska minska fortlöpande fram till år 2010.

Denna handledning ger information och material till länets miljökontor som ska bedriva tillsynen inom ramen för kampanjen.

Läsanvisning

Materialet ger instruktioner och material till stöd för tillsynens genomförande. Information om reglerna kring säkerhetsdatablad finns på Kemikalieinspektionens (KemI:s) webbplats, varför vi väljer att inte utförligt beskriva alla regler mm. i detta dokument. Om man läser detta digitalt kan man direkt länka sig vidare till andra platser med mer information. Observera att länkar och sidhänvisningar till andra dokument kan bli inaktuella längre fram. Dokumentet är i första hand avsett för vår kemikaliekampanj hösten 2007.

Bakgrund

Varje år poängsätter miljökontoren i länet, Länsstyrelsen m.fl. vilka delprojekt de anser Miljösamverkan Västra Götaland (MVG) ska prioritera nästkommande år. Förslaget om en kampanj med säkerhetsdatablad är alltså ett av de delprojekt som bl.a. miljökontoren valt.

MVG har tidigare arbetat med kemikaliekampanjer, bland annat Kolla korken 2004 och Träskyddsmedel 2005. Under 2006 arbetade vi tillsammans med Länsstyrelsen med en inriktning mot Utfasningsämnen. Som en följd av det arbetet kan vi konstatera att det finns ett behov av att fokusera mer på företagens kemikaliearbete. Eftersom säkerhetsdatabladen är en viktig informationsbärare och därmed ett viktigt verktyg för ett bra kemikaliearbete kan denna kampanj delvis ses som en uppföljning av arbetet med utfasningsämnen. Slutrapporter med resultat från tidigare kampanjer finns på www.miljosamverkan.se (klicka Utgivnet).

3. Miljökontorets förberedelser

Här är en lista över de förberedelser som vi i projektgruppen anser behövs inför miljökontorets tillsyn i kampanjen.

Förberedelserna görs så snart som möjligt i oktober. Tillsynen genomförs till och med december månad.

Läs in er på ämnet

Något omfattande inläsningsmaterial har inte tagits fram inför denna kampanj. Anledningen är att bra material redan finns att tillgå vilket vi hänvisar till här. Större delen av materialet kommer från KemI och finns på deras webbplats under rubriken Publikationer. Man kan skriva ut eller beställa materialet.

Samtliga faktablad är även bra material att ta med som information till företagen. Tänk på att alla företag kanske inte behöver all information, här får man göra en avvägning mellan nyttan med informationen och mängden material.

Faktablad om SDB

- Säkerhetsdatablad
- Klassificering och märkning

Faktablad om Reach

- Nedströmsanvändare
- Reach - en kemikalielag för en giftfri miljö
- Förhandsregistrering
- Reach och varor

Faktablad om PRIO

PRIO är ett webbaserat verktyg som underlättar riskminskningsarbetet så att rätt kemikalie kan väljas på rätt ställe.

Kemikaliehandboken - en handbok i kemikaliehantering

Kemikaliehandboken kan köpas från Länsstyrelsen i Östergötland via www.e.lst.se.

Dessa kapitel är särskilt bra att läsa inför för kampanjen:

- Klassificering, märkning, säkerhetsdatablad, tillstånd m.m. sid 41-45
- PRIO sid 35
- Lagkrav (här finns info om regler enligt vilka en riskbedömning ska göras, vilket innebär att ett SDB behövs) sid 16

www.kemi.se

Inläsningsmaterialet och lite till finns under följande rubriker på webbplatsen:

- Publikationer, här finns faktabladen och beställningsinformation.

- Databaser, här finns bl.a. begränsningsdatabasen, klassificeringsdatabasen och PRIO-guiden. Under fliken Kriterier i PRIO-guiden finns en översikt av de ämnesegenskaper som kännetecknar ämnen i de två prioriteringsnivåerna utfasningsämnen respektive riskminskningsämnen.

- Författningar, här finns KIFS (Kemikalieinspektionens föreskrifter) och Reach.

Under rubriken *Klassificering, märkning m.m.* finns bland annat:

- Märkning på förpackning
- Farosymboler
- Risk- och skyddsfraser
- Säkerhetsdatablad (med länk till förordning om Reach 1907/2006)
- Frågor och svar om klassificering och märkning

Lagstiftning

Först lite kort om Reach som är den kemikalielagstiftning som kommer att ersätta stora delar av de kemikalierregler som gällde före den 1 juni 2007 i EU och i Sverige. Reglerna finns i en EG-förordning och ska därför tillämpas direkt av företagen, utan att översättas i svenska regler. Reach står för Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals. På svenska: Registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier.

Förordningen trädde i kraft inom hela EU den 1 juni 2007, men bestämmelserna i Reach börjar gälla stegvis.

Det första som börjat gälla enligt Reach berör säkerhetsdatablad. Det innebär att reglerna kring säkerhetsdatablad är upphävda i KIFS och nu gäller enligt Reach.

Kemikalieinspektionens föreskrifter just nu är dessa:

- KIFS 1998:8 om kemiska produkter och biotekniska organismer.
- KIFS 2005:5 med EG-harmoniserad bindande klassificering och märkning (Klassificeringslistan)
- KIFS 2005:7 om klassificering och märkning av kemiska produkter, innehåller regler om explosiva, oxiderande och brandfarliga egenskaper.

Eftersom det finns mycket lagstiftning kring ämnet kemikalier har vi gjort några hänvisningar till sådant vi bedömt vara bra att känna till var det finns i KIFS och Reach:

KIFS 2005:5

- Klassificeringslistan

KIFS 2005:7

- Sambandet mellan klassificering och märkning finns i bilaga 1.
- Farosymboler med farobeteckningar finns i bilaga 2.
- Förteckning med risk- och skyddsfraser finns i bilaga 3 kapitel 9.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 (Reach)

- Avdelning IV *Information i distributionskedjan* innefattar krav på säkerhetsdatablad.
- Bilaga II *Anvisningar om sammanställning av säkerhetsdatablad*.

(Tidigare gällde KIFS 1998:8 kap 4 Säkerhetsdatablad samt bilaga 10.)

I bilaga 3 finns ett exempel på SDB uppställt enligt reglerna i Reach. Det har vi hittat på nätet.

Välj ut vilka verksamheter ni ska besöka

Inriktningen är yrkesmässiga kemikalieanvändare (inte tillverkare eller importörer), valfritt vilken typ av verksamhet eller bransch.

Här är några exempel på verksamheter som vi tror kan vara intressanta att besöka:

Mekaniska verkstäder, biltvättar, lackeringsfirmor, rekonditioneringsanläggningar, sjukhus, tandkliniker, fastighetservice (t.ex. klottersanering), städfirmor, betongindustri, textilbransch, plastbåtstillverkare, tryckerier, växthus, museer.

Använd era erfarenheter från tidigare tillsynsbesök, den här tillsynen kan vara ett sätt att gå vidare hos verksamheter där kemikaliearbetet behöver förbättras eller fördjupas. Välj med fördel ut även företag som deltog i MVG:s kampanj om utfasningsämnen 2006. Denna tillsyn blir en uppföljning av de uppgifter företagen lämnade då.

Observera att vissa verksamheter, t.ex. företag som blandar kemikalier, kan vara tillverkare av kemikalier vilket medför andra krav t.ex. på att skriva säkerhetsdatablad för produkter. Kampanjen är inte anpassad efter den typen av verksamheter varför ni själva behöver anpassa materialet om dessa besöks.

Beställ material som ska delas ut till verksamheter som ska besökas

Se sidan 7 där Kemikalieinspektionens faktablad beskrivs.

Alla företag bör inte få alla faktablad, utan ni får anpassa detta efter verksamheterna som besöks. För de flesta företag räcker det nog att skicka ut det om SDB och sedan ta med andra faktablad som ev också tas upp vid besöket.

Informera de verksamheter som ska besökas och avtala tid

Använd brevmallen i bilaga 1.

Skicka gärna med faktablad som företaget kan läsa på förhand. Alternativt ta med dem vid själva besöket.

4. Tillsynens genomförande

Här presenteras tillsynens olika moment, alltså en typ av checklista för vad tillsynen bör innehålla.

Tillsynsbesökets upplägg

Upplägget är ungefär som vid systemtillsyn, även om det nu bara gäller ett ämnesområde. För mer info och tips om systemtillsyn se vår handledning Egenkontroll och systemtillsyn.

Företaget har genom ert brev fått information om vad tillsynsbesöket syftar till och ungefär hur det läggs upp, och också möjlighet att förbereda sig genom att läsa faktablad samt om de vill välja ut ett par SDB.

Om det är möjligt rekommenderar vi att man är två inspektörer vid tillsynsbesök. Det är en fördel om en huvudsakligen kan koncentrera sig på kontroll, dokumentation m.m. och den andra huvudsakligen på samtalet med företaget. Från företaget bör ansvarig eller ansvariga för kemikaliehantering och inköp delta, samt eventuellt platschef. Det beror förstås på företagets storlek.

- Besöket inleds *vid sittande bord* med urval av SDB, allmänna frågor om förekomst och förvaring m.m., genomgång av de utvalda SDB med avseende på uppdatering, innehåll och språk, och därefter märkning (punkt 15), åtgärder vid oavsiktliga utsläpp (punkt 6), hantering och lagring (punkt 7) samt avfallshantering (punkt 13). Punkterna 6, 7 och 13 går igenom översiktligt, företaget bör i första hand uppmärksammas på vilken information som kan hittas under dessa punkter.
- Gå *ut i verksamheten* och kontrollera den faktiska märkningen, lagringen, avfallshanteringen jämfört med punkterna 15, 6, 7 och 13 på SDB. Även punkten om utrensning av kemiska produkter som inte används tas upp.
- Efter det att ni varit ute och kontrollerat i verksamheten fortsätt besöket *vid sittande bord*. Sammanfatta besöket hittills.
- (Om ni väljer en lägre ambitionsnivå för företaget i fråga, eller väljer att fortsätta med resten av frågorna vid ett annat tillfälle, så sammanfatta och avsluta besöket.)
- Fortsätt med genomgång av riskminsknings- och utfasningsämnen, kemikalieförteckning enligt egenkontrollförordningen (enbart för tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter), samt företagets systematiska arbete vad gäller rutiner för inköp och utbyte med mera.
- Sammanfatta och avsluta mötet.

Som alltid är det viktigt att anpassa nivån på informationen och kontrollen utifrån vilket företag som besöks, deras kunskapsnivå med mera.

Allt måste inte klaras av vid ett och samma tillsynsbesök. Tar det för lång tid eller blir för mycket information samtidigt för företaget så välj att dela upp det.

Material att ta med vid tillsynsbesöket:

- Faktablad. Om ni inte på förhand skickat med faktablad till företaget så ta med dessa vid tillsynsbesöket. Alternativt ta med de faktablad som ni valt att inte skicka
- Kamera
- Denna handledning

↓ Följande görs vid sittande bord

Urval av SDB

Begär att få tillgång till alla säkerhetsdatablad. Gå igenom dem och välj ut ca 2-5 st. Om företaget själva valt ut några på förhand så komplettera genom att själva välja ut några. Välj bara kemikalier/kemiska produkter som är klassificerings- och märkningspliktiga (förenklat: titta efter de produkter som ska märkas med farosymbol). Välj i första hand ut blad för kemikalier/kemiska produkter som används i stora mängder eller sådana som är särskilt farliga. Detta görs lämpligen tillsammans med företaget. Om företaget lämnat in en redovisning av riskminsknings- och utfasningsämnen, t.ex. i samband med utfasningsprojektet 2006, använd gärna det som underlag också och välj några av kemikalierna i den redovisningen.

Om det är möjligt, be att få kopior på de SDB som väljs ut så kan man göra anteckningar direkt i dessa.

Allmänna frågor om förekomst, förvaring m.m.

Börja med några allmänna frågor:

- Finns SDB för samtliga produkter som ska ha det?
- Hur får verksamhetsutövaren sina SDB från leverantören?
- Hur förvaras bladen på arbetsplatsen? Hur tillgängliga är de för de personer som hanterar de kemiska produkterna?
- Har personalen informerats eller utbildats om SDB?

Gå igenom SDB och gör stickprovskontroller

Uppdatering, innehåll och språk

Gå igenom de SDB som valts ut, och kontrollera dem med avseende på följande:

- Är de uppdaterade? Bör inte vara äldre än 2-3 år¹.
- Innehåller de 16 punkter?
- Är de på svenska?

---

¹ Det finns inga absoluta krav men max 2-3 år rekommenderas av KemI, för att man ska kunna hålla sig uppdaterad om förändringar.

Underlag för diskussion kring ovanstående:

Därför är säkerhetsdatabladen bra

SDB innehåller uppgifter om kemikaliers miljö- och hälsoeffekter. Kunskap i hur bladen kan användas ger en bra grund för en förbättrad kemikaliehantering. En genomgång av SDB ökar medvetenheten om de kemikalier som används i verksamheten samt hur de ska hanteras. För att kunna göra riskbedömningar krävs att man har tillgång till aktuella SDB. Aktiv användning av SDB är även grunden för utbytesarbetet.

Reach gäller nu och reglerna för SDB har trätt ikraft. Lagstiftningen införs dock stegvis och framöver kommer kunskap om SDB, liksom förteckning över verksamhetens kemikalier, att bli ännu viktigare, för att företag ska kunna försäkra sig om att alla användningsområden för deras kemikalier finns registrerade.

Företag kan behöva kontakta sina leverantörer för att få bekräftat att leverantörerna tänker ta ansvar för registreringen av ämnen och att företagets användningsområde i så fall kommer med.

*Keml:s faktablad *Säkerhetsdatablad för produkter som släpps ut på den svenska marknaden**

Innehåller bl.a. information om:

- för vilka kemiska produkter det ska finnas SDB
- när SDB ska överlämnas
- de 16 punkter som ska vara med i ett SDB
- några råd från Keml, samt kommentarer till SDB:s olika punkter.

Detta kan man gå igenom översiktligt med verksamhetsutövaren. Poängtera för användaren att de har rätt att få korrekta, tydliga och lättlästa blad. Vid brister bör användaren vända sig till leverantören och påpeka dem så att bladen förbättras.

Distribution och förvaring

Säkerhetsdatablad bör förvaras tillgängligt för den som använder kemikalien/den kemiska produkten. Vissa verksamheter vill kanske ha bladen i digital form. Fördelen med det *kan vara* att man genom att vara länkad till leverantören alltid har tillgång till uppdaterade SDB. Eftersom SDB ska kunna användas av den som arbetar med en viss kemikalie/kemisk produkt gäller det att alla berörda har möjlighet att lätt komma åt informationen i bladet. Svårigheter med SDB i digital form kan bl.a. vara krånglande datorer, strömavbrott, länkar som bryts för att adressen ändras eller att den som arbetar med produkten inte har tillgång till en dator.

SDB i pappersform är, om de uppdateras och hanteras på rätt sätt, alltid tillgängliga. Det bästa är om de finns både samlade i en pärm på kontoret och ute vid de arbetsplatser där kemikalien/den kemiska produkten används. Det är viktigt att varje verksamhet själv hittar bra lösningar för hur bladen ska förvaras. Ett minimikrav bör dock vara en komplett, uppdaterad uppsättning papperskopior i pärm på kontoret. Om den pärmen är den enda pappersversionen på arbetsplatsen bör alla som arbetar med kemiska produkter ha tillgång till pärmen under arbetstid.

↓ **Fortsätt vid sittande bord att också gå igenom nedanstående punkter i SDB. Punkt 15 görs lite mer omfattande, medan 6, 7 och 13 görs mer översiktligt.**

När punkterna gått igenom/diskuterats går ni ut i verksamheten och kontrollerar de faktiska förhållandena enligt samma punkter + frågan om utrensning av kemiska produkter som inte längre används.

Kontroll punkt 15 Märkning

Be företaget att visa de produkter vars SDB valts ut.

Fotografera etiketterna på förpackningarna så att texten blir tydlig. Man kan också ta en kopia på förpackningen. Även om man kan genomföra granskningen på plats kan det vara bra att ha etiketten dokumenterad om det skulle uppstå frågetecken efter besöket.

Jämför etiketten med SDB:s punkt 15, som beskriver hur produkten ska märkas, alltså vad som ska stå på etiketten. Om det överensstämmer så är allt bra. Om ni blir osäkra på uppgifterna så granska dem på kontoret i lugn och ro.

Avvikelser mellan märkning och punkt 15

Om det finns avvikelser mellan produktens märkning och SDB:s punkt 15 när produkten och SDB levererats samtidigt är leverantören ansvarig för bristerna. I sådana fall *se kapitel 5 Miljökontorets uppföljande arbete*.

Det kan också bero på att kemikaliförpackningen har funnits länge på företaget och att SDB uppdaterats enligt nya föreskrifter. I sådana fall har leverantören inte gjort något fel och vi kan heller inte kräva nya etiketter från leverantören. Det kan t.ex. vara så att SDB:s punkt 15 anger helt andra farosymboler (Andreaskors, frätsymbol, död fisk osv.) jämfört med vad etiketten på den gamla produkten anger. Då är det viktigt att företaget anpassar hanteringen av produkten och dess avfall enligt de nya uppgifterna. Fråga hur företaget löser detta.

Om märkningen på en nylevererad produkt avviker från SDB:s punkt 15 så har leverantören gjort fel som bara uppdaterat märkningen men inte SDB, *se kapitel 5 Miljökontorets uppföljande arbete*.

Kontroll punkt 6 Åtgärder vid oavsiktliga utsläpp

Uppmärksamma VU vilken information som kan fås i SDB under denna punkt. Jämför sedan med de rutiner som finns hos företaget för att hantera oavsiktliga utsläpp och om de stämmer överens med instruktionerna i SDB.

Vid brister, se vidare om åtgärder i kapitel 5 *Miljökontorets uppföljande arbete*.

Kontroll punkt 7 Hantering och lagring

Uppmärksamma VU vilken information som kan fås i SDB under denna punkt. Det är viktigt att informationen i SDB stämmer med produktens farliga egenskaper. Att bortse från riskerna är allvarligt men rekommendationer om överdrivna skyddsåtgärder är inte heller bra.

Jämför sedan med hur företaget hanterar och lagrar de aktuella produkterna i verkligheten.

Vid brister, se vidare om åtgärder i kapitel 5 *Miljökontorets uppföljande arbete*.

Kontroll punkt 13 Avfallshantering

Uppmärksamma VU vilken information som kan fås i SDB under denna punkt. T.ex. hänvisning till relevanta bestämmelser om avfall, om avfallet är farligt avfall, förslag på sexsiffrig avfallskod.

Jämför sedan med hur företaget hanterar avfall.

Vid brister, se vidare om åtgärder i kapitel 5 *Miljökontorets uppföljande arbete*.

Utrensning av kemikalier som inte används

En allmän instruktion till företaget är att gå igenom sitt lager av kemiska produkter. Sortera ut äldre kemikalier som inte längre används i verksamheten. Utsorterade är de i allmänhet att betrakta som farligt avfall och ska då hanteras som sådant.

Används allt? Foto Anders Bolmstedt

↓ Efter det att ni varit ute och kontrollerat i verksamheten fortsatt besöket vid sittande bord. Sammanfatta besöket hittills. Fortsätt sedan enligt nedan.

Om ni väljer en lägre ambitionsnivå för företaget i fråga, eller väljer att fortsätta med resten av frågorna vid ett annat tillfälle, så sammanfatta och avsluta besöket.

Riskminsknings- och utfasningsämnen

Underlag:

PRIO delar in ämnen i två prioriteringsnivåer: utfasningsämnen och riskminskningsämnen. Vilken grupp ett ämne tillhör beror på ämnets egenskaper. Ämnen i den första gruppen, utfasningsämnen, har så allvarliga egenskaper att de inte bör användas. Prioriterade Riskminskningsämnen har egenskaper som bör ges särskild uppmärksamhet. Kriterier, se översiktstabell i bilaga 4 (hämtad från PRIO).

Observera att PRIO inte innehåller alla riskminsknings- eller utfasningsämnen utan till stor del bara de ämnen som har en bindande klassificering enligt KIFS 2005:5. Det medför att tillverkare eller importörer själva har ansvar att "självklassificera" de ämnen som inte återfinns i "ämneslistan" för den bindande klassificeringen. Och det är för dessa ämnen som kriterierna för riskminsknings respektive utfasningsämnena är bra att använda.

Kontroll punkterna 2 och 3

Uppmärksamma VU vilken information som kan fås i SDB under dessa punkter. Punkt 2 innehåller Farliga egenskaper (punkt 3 i de gamla bladen), punkt 3 Sammansättning/information om beståndsdelar (punkt 2 i de gamla bladen)

Observera att blad som inte uppdaterats sedan Reach trädde ikraft fortsatt får ha den gamla ordningen för punkterna 2 och 3. När de uppdateras ska de ha enligt de nya reglerna.

Använder företaget kemikalier/kemiska produkter som innehåller riskminsknings- och/eller utfasningsämnen? Företaget kan

- söka i PRIO-guiden på de ämnen som finns i SDB punkt 3 (sammansättning/information om beståndsdelar) om dessa är klassificerade som riskminsknings- och/eller utfasningsämnen (hänvisa till *faktabladet om PRIO*)
- söka information på SDB om farliga egenskaper och jämföra riskfraser med kriterierna för riskminsknings- och/eller utfasningsämnen (se bilaga 4).

Om företaget redan har en sammanställning av riskminsknings- och/eller utfasningsämnen, t.ex. från utfasningsprojektet 2006, kan ni utifrån företagets kunskaper bedöma hur mycket tid ni ska lägga på att kontrollera SDB med avseende på detta.

Kemikalieförteckning enligt egenkontrollförordningen

Tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter ska ha en aktuell kemikalieförteckning enligt Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll. En sådan förteckning behövs också för att kunna arbeta med produktvalsprincipen fullt ut och för att kunna se sambandet mellan kemikalier och hälso- och miljörisker.

En kemikalieförteckning ska minst innehålla följande:

1. Produktens namn,
2. omfattning och användning av produkten,
3. information om produktens hälso- och miljöskadlighet, samt
4. produktens klassificering med avseende på hälso- eller miljöfarlighet.

Förslag har lämnats om att även följande uppgifter ska finnas med i kemikalieförteckningen²:

- Farokoder och riskfraser för respektive kemiska produkt enligt KIFS 2005:7
- Ingående kemiska ämnen med CAS-nr och riskfraser
- Årsförbrukning i kg av respektive ämne
- Andel (%) eller andelsintervall av respektive ämne i den kemiska produkten

Tips finns i Naturvårdsverkets allmänna råd om egenkontroll NFS 2001:2. Där finns kommentarer till alla paragrafer i egenkontrollförordningen, men det som är mest aktuellt nu

---

² Naturvårdsverket har lämnat förslag till Miljödepartementet om ändring i Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll. I detta förslås förordningen kompletteras med de angivna punkterna.

är när/om en lista skall upprättas. Se under rubriken *Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll* med underrubrik *När förteckning bör ske*.

Företagets systematiska arbete med kemikalier

Rutiner för inköp och utbyte

Här är exempel på frågeställningar som ni kan gå igenom med företaget:

- Vilka rutiner finns för inköp av kemikalier?
- Finns rutiner för att arbeta med utbyte av farliga kemikalier mot mindre farliga?
- Hur efterlevs och kontrolleras rutiner? T.ex. datasystem, ronder.
- Finns det exempel på konkreta utbyten som gjorts under de senaste åren?
- Efterfrågar företaget själva aktivt alternativa kemikalier med mindre miljö- och hälsoskadlighet?

Begränsningar av användning

- Finns kunskap om hur man bevakar om en kemikalie är förbjuden att använda, är ett utfasningsämne, riskminskningsämne eller vattendirektivsämne?

Om det finns behov, och tid till det, kan ni visa företaget hur man på KemI:s webbplats går in och söker i PRIO-guiden, begränsningsdatabasen m.m.

Riskbedömning

- Har bolaget gjort riskbedömning för användningen av kemikalierna? (dokumentering, ansvar, uppdatering)

Vid normal drift

Vid driftstörningar eller olyckor

Lästips finns i Kemikaliehandboken från Östergötland: Kapitlen Riskhantering sidan 13 och Produktval sidan 32.

→ **Sammanfatta och avsluta besöket. Uppmärksamma företaget på om det är saker som är oklara och som ni behöver återkomma om.**

5. Miljökontorets uppföljande arbete

Här beskriver vi sådant som ni på miljökontoret kan behöva följa upp med anledning av den tillsyn ni bedrivit.

- 1 Uppmana eller förelägg verksamhetsutövaren om att rätta till faktiska brister i hantering, lagring, avfallshantering. Samt ställ krav på en bättre egenkontroll i de fall det behövs.
- 2 Uppmana verksamhetsutövaren att kontakta sin leverantör vid felaktigheter i säkerhetsdatablad och/eller på etiketter på produkter.
- 3 För att öka möjligheten att felaktiga säkerhetsdatablad rättas till är det bra om ni skickar brev till miljökontoret i den kommun där den aktuella leverantören finns. Brevet skickas också för kännedom till KemI³ som har ett delat tillsynsansvar med kommunen.

Skicka helst med kopia av säkerhetsdatablad och bilder på etiketter på produkten så att det framgår vilka brister som noterats vid er tillsyn.

Brevmall finns i bilaga 2.
- 4 Om man vid tillsyn upptäckt uppenbara brister ur arbetsmiljösynpunkt ska man kontakta Arbetsmiljöverket, distriktet i Göteborg (tfn 031-743 72 00).

---

³ Skickas till Kemikalieinspektionen, Inspektion & vägledning, Box 2, 172 13 Sundbyberg

6 Var man hittar mer kunskap och info

Miljösamverkans projektgrupp

Miljösamverkans projektgrupp finns under projekttiden som stöd:

Anders Bolmstedt	Hälsan och Arbetslivet, Västra Götalandsregionen	anders.bolmstedt@vgregion.se	031-778 65 52
Maria Bylund	Strömstads miljökontor	maria.bylund@stromstad.se	0526-194 76
Peter Jonasson	Uddevalla Miljö och Stadsbyggnad	peter.jonasson@uddevalla.se	0522-69 73 54
Elisabeth Lindqvist	Länsstyrelsen i Västra Götalands län, miljöskydds enheten	elisabeth.lindqvist@o.lst.se	031-60 51 78
Gunilla Rådman	Lerums Sektor samhällsbyggnad, miljö enheten	gunilla.radman@lerum.se	0302-52 15 72
Cecilia Lunder	Miljösamverkan Västra Götaland	cecilia.lunder@o.lst.se	031-60 58 95

Webbplatser

www.kemi.se

Kemikalieinspektionen har en innehållsrik webbplats, läs mer på sid 7-8 i denna handledning.

www.naturvardsverket.se

På Naturvårdsverkets webbplats finns information om t.ex. avfall.

www.o.lst.se

Länsstyrelsen Västra Götalands län. Under miljöskydd finns bl.a. information om Reach.

www.tofr.info

Tillsyns- och Föreskriftsrådet. Har bl.a. ett författningsregister för miljöbalkens område och "EG-listan" en förteckning över gällande EG-rättsakter på miljöbalkens område.

www.lagrummet.se

Lagstiftning och annan rättsinformation. Lagar och förordningar i fulltext. Länkar till myndigheternas författningssamlingar, SOU mm.

www.miljomal.nu

Miljömålportalen. Utförlig redovisning av miljömålen, och uppföljningen av dessa.

www.o.lst.se/miljomal

Regionala miljömål, Västra Götalands län

www.miljosamverkan.se

Miljösamverkan Västra Götaland
Klicka Säkerhetsdatablad för mer info om tillsynskampanjen.

Till Företaget AB

Tillsynsbesök med inriktning på er kemikaliehantering

Miljökontoret har för avsikt att göra ett tillsynsbesök hos er under hösten. Syftet är att gå igenom er hantering av kemikalier/kemiska produkter och då särskilt med fokus på er användning av säkerhetsdatablad.

Besöket kommer att ägnas åt information och stickprovskontroller av säkerhetsdatablad och märkningen av utvalda kemiska produkter. Vi kontrollerar även hur ni förvarar kemikalier, hur ni hanterar avfall och diskuterar kemikaliernas farliga egenskaper med mera. Det sker både i sammanträdesform och ute i verksamheten.

Om ni inför besöket vill välja ut ett par säkerhetsdatablad för kemikalier som ni tycker är bra att vi går igenom går det bra.

Vi bifogar information om säkerhetsdatablad, ... (beroende på vad ni skickar) som ni kan läsa i förväg. Spar dem till besöket, då vi kommer att titta i dem gemensamt.

Det underlättar om ni före besöket inventerat ert lager av kemiska produkter och rensat ut kemikalier som inte längre används i verksamheten. Observera att kasserade kemiska produkter oftast är att betrakta som farligt avfall och ska omhändertas i enlighet med det.

Vi föreslår följande tidpunkt för mötet: X-dagen den XX kl XX. Vi bedömer att tillsynsbesöket tar ca en halv dag. Närvarande från företaget bör vara person/personer ansvariga för hantering och inköp av kemiska produkter.

För vår tillsyn debiteras en tillsynsavgift på XXX kr/timme, enligt taxa som beslutat av Kommunfullmäktige den XXX.

Hör av er om tiden inte passar, eller om ni har ytterligare frågor.

NN
Miljöinspektör

Bifogas: (Inte alls säkert att alla dessa ska skickas med, på miljökontoret måste ni anpassa efter vem mottagaren är. Flera faktablad kan nog med fördel enbart tas med vid tillsynsbesöket.)

Följande faktablad utgivna av Kemikalieinspektionen kan ni på förhand ta del av:

- Säkerhetsdatablad
- Klassificering och märkning
- Reach - en kemikalielag för en giftfri miljö
- Förhandsregistrering
- Nedströmsanvändare
- Reach och varor
- Faktablad om PRIO

Till miljökontoret i X kommun

För kännedom och eventuella åtgärder

Miljökontoret har i samband med en tillsynskampanj med inriktning på säkerhetsdatablad stickprovsmässigt granskat säkerhetsblad och etiketter hos ett antal yrkesmässiga användare av kemiska produkter.

Brister har kunnat noteras hos ett företag som använder produkter levererade av Leverantören Y som finns i er kommun. Tillsynsbesöket gjordes 07-xx-xx.

Följande produkter från leverantören Y anser miljökontoret det angeläget att informera Er om:

- Kemikalie 1
- Kemikalie 2
- Kemikalie 3

Företaget har uppmanats att också själva kontakta leverantören angående detta.

Med vänliga hälsningar

NN
Miljöinspektör

Bilagor: kopior på SDB och bilder på etiketter.

Kopia på brevet till Kemikalieinspektionen

1. Namn på ämnet/beredningen och bolaget/företaget**Produkt: Märkfärg Blå Refill****Artikelnummer:** 02195**Anv. område:** Märkfärg**Tillverkare:** Triangle Biomedical Sciences, INC**Adress:** 3014 Croasdaile Drive
NC 27705 DURHAM, USA**E-post:** tbs@trianglebiomedical.com**Tel:** +1 919-384-9393**Fax:** +1 919-384-9595**Leverantör:** HistoLab Products AB**Adress:** Södra Långebergsgatan 34
421 32 Västra Frölunda**E-post:** mail@histolab.se**Tel:** 031 709 30 30**Fax:** 031 709 30 40**Utfärdare:** Malin Andersson**Nödtelefon:** -**2. Farliga egenskaper**

Irriterande: Kan ge allergi vid hudkontakt.

3. Sammansättning/information om beståndsdelar

Ämnen:	EG nr:	Cas nr:	Klass:	R-Fraser:	% vikt
Ammoniaklösning	215-647-6	1336-21-6	C, N	34, 50	<2
Kopparftalocyanin	205-685-1	147-14-8		53	<17
Formaldehyd 37%	200-001-8	50-00-0	Canc3, T	40,23/24/25	<1
Ytterligare fraser Formaldehyd	.	.	C	34,43	
Vatten	231-791-2	7732-18-5	EM	EM	<8

För förklaring av förkortningarnas fullständiga lydelse se punkt 16.

4. Åtgärder vid första hjälpen

Kontakta läkare vid kvarstående symtom. Visa detta säkerhetsdatablad för jourhavande läkare.

Inandning: Frisk luft, värme och vila. Kontakta läkare om besvär uppstår/kvarstår.

Hudkontakt: Tvätta huden med tvål och mycket vatten. Kontakta läkare om besvär uppstår/kvarstår.

Förtäring: Framkalla ej kräkning. Ge genast ett par glas mjölk eller vatten att dricka om den skadade är vid fullt medvetande. Sök läkare.

Ögonstänk: Spola ögonen med mjuk vattenstråle. Håll ögonlocken isär. Om besvär kvarstår/uppstår, kontakta (ögon)läkare/sjukhus.

5. Brandbekämpningsåtgärder

Ej brandfarlig, men flytta om möjligt behållare från brandplatsen eller kyl med spridd vattenstråle. Välj släckmedel med hänsyn till omgivande brand.

Personlig skyddsutrustning: Evakuera personal. Ta på skyddsutrustning för brandsläckning.

Hindra att släckvatten förorenar yt- och grundvatten.

6. Åtgärder vid oavsiktliga utsläpp

Förhindra utsläpp till avlopp. Spill absorberas med sand, kiselgur eller universalbindare och lämnas till destruktion enligt lokalt gällande föreskrifter. Om ämnet kommit ut i vattendrag, avloppsledning eller förorenat jord eller växtlighet ska räddningstjänsten underrättas.

Använd lämplig skyddsutrustning vid sanering (se punkt 8). Undvik kontakt med ämnet. Sörj för god ventilation i slutna/mindre utrymmen.

7. Hantering och lagring

Hantering: Normal aktsamhet för kemikaliehantering. Undvik kontakt med ögon och hud. Undvik inandning av ångor.

Lagring: Förvaras i rumstemperatur (25 grader C). Förvaras i tätslutande kärl.

Förvaras på väl ventilerad plats. Undvik höga temperaturer.

8. Begränsning av exponeringen/personligt skydd

Arbeta i dragskåp. Arbetsplatsen ska ha möjligheter till nöddusch och ögonspolning (AFS 1999:7 9-10 §§). Tvätta händerna efter användning. Vid risk för stänk, använd skyddsglasögon. Vid risk för direktkontakt eller stänk, använd lämpliga skyddskläder.

Vid risk för hudkontakt, använd skyddshandskar. Rekommenderade skyddshandskar >8h: Nitrilgummi. Andningsskydd kan behövas vid förekomst av ånga. Rekommenderat andningsskydd: Gasfilter B.

Beakta gällande hygieniska gränsvärden för:

Formaldehyd 37%

Restriktionsgrupp C, D

Nivågränsvärde:

0.5 ppm, 0.6 mg/m³

Korttidsgränsvärde:

Takvärde:

1 ppm, 1,2 mg/m³

9. Fysikaliska och kemiska egenskaper

Beskrivning: Blå vätska

Kokpunkt:	100	°C	Densitet:	IU	kg/m ³	Löslig i vatten:	Löslig	mg/l
Stelningspunkt:	0	°C	Expl. omr:	IU	vol %	Löslig i:	IU	
Flampunkt	IU	°C	pH i konc:	IU		Ångtryck:	IU	kPa
Tändtemp:	IU	°C	pH brukslösn:	IU		Vid:	IU	°C
Viskositet:	IU	cPs						

IU=ingen uppgift

10. Stabilitet och reaktivitet

Stabil. Starka oxidationsämnen bör undvikas. Undvik upphettning.

Farliga omvandlingsprodukter: Ej fastställt.

Farlig polymerisation: Kommer ej uppträda.

11. Toxikologisk information

Innehåller Formaldehyd som kan ge allergi hos människa. Allergiskt kontakteksem orsakat av formaldehyd beräknas uppträda hos 3-6% av befolkningen och hudsensibilisering har inducerats via direkt hudkontakt med formaldehydlösningar. Det finns inga entydiga bevis för att formaldehyd kan ge sensibilisering via inandning. (A&H 2003:11). Formaldehyd klassas som cancerframkallande kategori 1 (orsakar cancer hos människa) av IARC.

Inandning: Ångan kan irritera luftvägarna, kan ge sveda, hosta, heshet, huvudvärk, yrsel, tryck över bröstet.

Hudkontakt: Kan orsaka: Missfärgning av huden vid långvarig kontakt. Orsakar eventuellt hudirritation. Kan ge allergi vid hudkontakt.

Förtäring: Irritation i munnen, svalget, matstrupen och magtarmkanalen.

Ögonstänk: Irriterar ögonen.

Toxikologiska data för produkten som helhet saknas.

Värdena nedan gäller 37%-ig formaldehyd:

Förgiftning vid förtäring

LD50 Oralt råtta: 100 mg/kg kroppsvikt

Förgiftning vid inandning

LC50 Inhalerat råtta 4h: 0,31 mg/l

Förgiftning vid hudkontakt

LD50 Dermalt kanin: 270 mg/kg kroppsvikt

Anmärkningar

Ämnet kan orsaka fotosensibilisering.

750 µg/24h är mycket irriterande i ögat på kanin (mod. Draize).

2 mg/24h är mycket irriterande på kaninhud (mod. Draize).

Inhalation, mus LC50: 454 mg/l /4h

Värdena nedan gäller för Kopparfärgcyanin

Förgiftning vid förtäring

LD50 Oralt råtta: >6400 mg/kg kroppsvikt

Anmärkningar

Förgiftning vid förtäring: råtta LD >15 g/kg,

LD50(dermalt, däggdjur) >2000 mg/kg

12. Ekologisk information

Produkten är ej klassificerad som miljöfarlig. Produkten är ej bioackumulerande. Produkten är lätt nedbrytbar.

Värdena nedan gäller för Kopparftalocyanin:

Ackumulerbarhet

BCF: 11

Log Pow: 6,6

Nedbrytbarhet

<1% bryts ned på 28 dygn OECD 301C

Anmärkningar

Fisk, *Oryzias latipes*, LC50 >100 mg/l/48h.

Dålig nedbrytbarhet.

Värdena nedan gäller för formaldehyd:

Giftighet

LC50 Fisk 96h: 0,72 mg/l

EC50 Daphnia 48h: 0,42 mg/l

Ackumulerbarhet

BCF: 3

Log Pow: 0,35

Nedbrytbarhet

BOD5/COD: 0,60

90% bryts ned på 28 dygn OECD 301D

Anmärkningar

EC50 grönalg (*Scenedesmus*) 24h 0,4 mg/l

Lättnedbrytbar. Fotolytisk.

90 % nedbrutet efter 28 dagar (2-5 mg/l, OECD 301D).

Värdena nedan gäller för Ammoniaklösning:

LC50 Fisk 96h: 0,083 mg/l Art: *Prospium williamsoni*

EC50 Daphnia 48h: 0,66 mg/l

IC50 Alger 72h: >5 mg/l

Ackumulerbarhet

Log Pow: -1,14

Anmärkningar

Bioackumuleras ej, men kan bidra till övergödning av ekosystem i vatten och på land.

Vid stora utsläpp kan pH höjas kraftigt lokalt och orsaka toxiska effekter.

13. Avfallshantering

Avfall omfattas av Avfallsförordningen (SFS 2001:1063), utgör farligt avfall. Rådfråga lokala myndigheter vid omhändertagande av avfall.

Avfall innehållande kopparftalocyanin är farligt avfall med egenskap H14 (Eko-toxiskt: ämnen och preparat som omedelbart eller på sikt innebär risk för en eller flera miljösektorer.)

14. Transportinformation

ADR/RID: Ej klassificerad som farligt gods

UN-nr: -

ADR-etikett: -

Transportbenämning: -

Faronummer: -

Klassificering: -

IMDG: Ej klassificerat som farligt gods enligt IMDG

Proper ship name: -

Packing group: -

Class/division: -

EmS no: -

UN no: -

15. Gällande föreskrifter

Hälsofarlig kemisk produkt:

Farobeteckning: Irriterande

Miljöfarlig kemisk produkt:

Farobeteckning: Ej märkningspliktig

Brandfarlig kemisk produkt:

Farobeteckning: Ej märkningspliktig

Brandklass: -

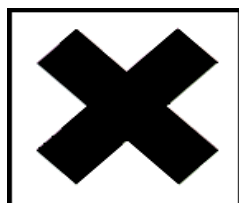
Risk- och skyddsfraser:

R43 Kan ge allergi vid hudkontakt

S24 Undvik kontakt med huden

S37 Använd lämpliga skyddshandskar

Farosymboler:

Irriterande

16. Annan information

Källor vid utarbetningen av ovanstående information: Uppgifter från tillverkaren, Kemikalieinspektionens Författningssamling 2005:5 & 2005:7 samt Kemiska ämnen 12.0 utgiven av Prevent 2005.

I detta säkerhetsdatablad förekommer under punkt 2 följande förkortningar för klassificeringar och riskfraser.

C	Frätande
Canc3	Cancerframkallande Kategori 3
N	Miljöfarlig
T	Giftig
EM	Ej märkningspliktig
R23/24/25	Giftigt vid inandning, hudkontakt och förtäring
R34	Frätande
R40	Misstänks kunna ge cancer
R43	Kan ge allergi vid hudkontakt
R50	Mycket giftigt för vattenorganismer
R53	Kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön

Denna tabell är hämtad från PRIO-guiden, under fliken *Kriterier*

Mer information finns, se länkarna (från PRIO-guiden på www.kemi.se).

Översiktstabell

Följande tabeller ger en översikt av de ämnesegenskaper som kännetecknar ämnen i de två prioriteringsnivåerna utfasningsämnen respektive riskminskningsämnen.

UTFASNINGSSÄMMEN	
Egenskap	Klassificering eller annan data för att fastställa egenskapen
Cancerframkallande (kategori 1 och 2)	R45 Kan ge cancer R49 Kan ge cancer vid inandning
Mutagent (kategori 1 och 2)	R46 Kan ge ärftliga genetiska skador
Reproduktionstoxiskt (kategori 1 och 2)	R60 Kan ge nedsatt fortplantningsförmåga R61 Kan ge fosterskador
Hormonstörande	(se kriterierna)
Särskilt farliga metaller (Cd, Hg, Pb)	(se kriterierna)
PBT /vPvB – Persistenta, Bioackumulerande, Toxiska / mycket Persistenta, mycket bioackumulerande	(se kriterierna)
Ozonstörande ämnen	R 59 Farligt för ozonskiktet

PRIORITERADE RISKMINSKNINGSSÄMMEN	
Egenskap	Klassificering eller annan data för att fastställa egenskapen
Mycket hög akut giftighet	R26 Mycket giftigt vid inandning R27 Mycket giftigt vid hudkontakt R28 Mycket giftigt vid förtäring R39/26 Mycket giftigt: risk för mycket allvarliga bestående hälsoskador vid inandning R39/27 Mycket giftigt: risk för mycket allvarliga bestående hälsoskador vid hudkontakt R39/28 Mycket giftigt: risk för mycket allvarliga bestående hälsoskador vid förtäring
Allergiframkallande	R42 Kan ge allergi vid inandning R43 Kan ge allergi vid hudkontakt
Hög kronisk giftighet	R48/23 Giftigt: risk för allvarliga hälsoskador vid långvarig exponering genom inandning R48/24 Giftigt: risk för allvarliga hälsoskador vid långvarig exponering genom hudkontakt R48/25 Giftigt: risk för allvarliga hälsoskador vid långvarig exponering genom förtäring
Mutagent (kategori 3)	R68 Möjlig risk för bestående hälsoskador
Miljöfarligt, långtidseffekter	R 50/53 Mycket giftigt för vattenlevande organismer, kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön R53 Kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön
Potentiella PBT / vPvB	(se kriterierna)

Huvudmän

Länsstyrelsen i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen, kommunförbunden och kommunerna i länet

Adress

Miljösekretariatet Västra Götalandsregionen
Box 1726 501 17 Borås Tel 033-17 48 10

Webbplats

www.miljosamverkan.se

Projektledare

Lasse Lind Tel 0532-714 47 lind.lasse@telia.com

Cecilia Lunder Tel 031-60 58 95 cecilia.lunder@o.lst.se